

OPEN KERK

OPEN KERK

MOTTO: *Een kerk vertelt wie wij zijn.*

Azewijn heeft een lange historie. In de dorpskern verwijzen nog vele elementen naar die geschiedenis. Het dorp Azewijn heeft de potentie om een sfeervol gebied te worden met een mooie mix tussen verstilde geschiedenis en nieuwe energie en levendigheid. Thans is er sprake van een onsamenhangend geheel van uiteenlopende ontwikkelingen in bebouwing en openbare ruimte.

De ruimtelijke kwaliteit en het gebruik van de dorpskern staat onder druk. Wil Azewijn in de toekomst een aantrekkelijk dorp zijn om in te wonen, dan is het zaak plannen te ontwikkelen.

De kern van de problematiek hangt samen met trends als ontkerkelijking, het verdwijnen van detailhandel uit kleine kernen en bevolkingskrimp. Langzaam maar zeker hebben de dorpswinkels en dorpscoreca de deuren gesloten en recent is ook de katholieke kerk aan de eredienst onttrokken. Het kerkgebouw heeft ondanks vele pogingen geen nieuwe bestemming gekregen. Gelijktijdig kan ook geconstateerd worden dat de openbare ruimte in de dorpskern verouderd is en niet meer toegesneden op het huidige gebruik.

Voorgeschiedenis

Van het bestaan van het dorp wordt voor het eerst melding gemaakt in bronnen uit de vroege Middeleeuwen. Aan de rand van het dorp werd een kleine burcht gebouwd van waaruit de Ridders van Aswin de omgeving onveilig maakten. De restanten hiervan zijn nog altijd zichtbaar op de hoek van de Dr. Hoegenstraat en de Marssestraat

In de dorpskern ligt het water De Laak waar in vroegere tijden Mechteld ten Ham, een vrouw uit 's Heerenberg, in het water is gegooid, om te laten bewijzen dat ze een heks was. Ze bleef drijven; hiermee bezegelde zij haar lot. Mechteld is de laatste heks van Nederland die op de brandstapel werd gezet.

Met het herstel van de bisschoppelijke hiërarchie in de negentiende eeuw verrezen in heel Nederland imposante kerkgebouwen, ook in Azewijn.

De kerk gewijd aan Sint Mattheüs is in de jaren 1890 - 1891 gebouwd naar een ontwerp van Gerard te Riele. Deze is als een grootschalige driebeukige pseudobasiliek opgezet.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog raakte de kerk zwaar beschadigd. Net de dag vóór de bevrijding op 31 maart 1945 werd de kerk door de Duitsers in brand gestoken. In de jaren 1950-1951 kwamen het door Antonius Vosman ontworpen schip en priesterkoor tot stand. De gelden voor herbouw van de kerk werden grotendeels door de parochianen opgebracht.

De kerk, de begraafplaats en de veldaltaren, die bij de jaarlijkse Sacramentsprocessie in het dorp worden opgericht, hebben de status 'gemeentelijk monument'.

Door het teruglopende aantal gelovigen heeft het Bisdom Utrecht besloten diverse kerken af te stoten waaronder die van Azewijn.

Op 29 november 2015 werd de laatste reguliere zondagsmis in de Mattheüs kerk gehouden met onder ander muziek van de Fanfare Sint Jozef. De kerk blijft nog open voor speciale gelegenheden. De traditionele Sacramentsprocessie met de kermis wordt voorlopig nog gehouden.

Pogingen van het locatie-bestuur van de Sint Mattheüs om een nieuwe bestemming voor het gebouw te vinden liepen helaas op niets uit. Er waren ideeën genoeg, maar financieel niet realistisch.

Het bisdom besloot de kerk te laten slopen.

Sloop zou echter een gat in de identiteit van Azewijn slaan. De kerk is een beeldbepalend element voor Azewijn en omgeving. Het gebouw is de spil waar het leven in het dorp om draait, een ankerpunt van het dagelijks leven. Nu kan het een bron van herinnering worden, die de basis voor nieuw elan en een nieuwe toekomst zijn.

In 2017 ondernam de Werkgroep Aangenaam Azewijn het initiatief om toch nog iets van de kerk te behouden. Burgerinitiatief was al eerder in Azewijn getoond.

Namelijk in 2008 richtte een groep actieve bewoners en enkele verenigingen de Stichting Dorpshuis Azewijn op om het met sluiting bedreigde café Alofs voor de toekomst te behouden. Door dit initiatief zijn de Azewijnse verenigingen verzekerd van onderdak. Het café/dorpshuis kreeg de naam 't Aschwinhuus .

Het initiatief van de Werkgroep Aangenaam Azewijn

Het doel is het overnemen van het gebouw en het (gedeeltelijk) restaureren en openstellen van het gebouw als een 'gecontroleerde ruïne' .

Met deze ingreep in de kerk ontstaat ook de noodzaak de openbare ruimte opnieuw in te richten.

Het ontwerpburo O & O heeft een schetsontwerp voor het centrum van Azewijn gemaakt.

Dit gebied wordt grofweg omlijnd door een aszicht-lijn kruising Ompertsestraat-Leppestraat tot aan de Laak. Het zwaartepunt van het ontwerp ligt bij de omgeving van de kerk/begraafplaats en 't Aschwinhuus. In de Laak is een platform voor vissers gepland.

Dit schets-ontwerp is inmiddels met de besturen van alle Azewijnse verenigingen besproken. Op 18 juni 2019 hebben de inwoners van Azewijn er van kennis genomen. Het plan behelst een open kerk, waarbij de toren geheel wordt hersteld, de Mariakapel en sacristie blijven en het schip wordt deels gesloopt. De vlakke binnenplaats biedt hierbij in combinatie met het kerkplein veel kerkelijke, creatieve en culturele mogelijkheden.

De begraafplaats blijft in tact en in functie, waarmee de wens van de inwoners om hun dierbaren dichtbij te hebben wordt geëerbiedigd.

Het plan wordt breed door de Azewijnse verenigingen en bevolking gedragen. Stichting Dorpshuis Azewijn en Stichting Dorpsraad Azewijn treden gezamenlijk met de Werkgroep op om bovenstaande te realiseren. De drie groeperingen hebben daartoe een intentieverklaring getekend op 18 september 2019.

Het plan wordt breed door de Azewijnse verenigingen en bevolking gedragen.

Stichting Dorpshuis Azewijn en Stichting Dorpsraad Azewijn treden gezamenlijk met de Werkgroep op om bovenstaande te realiseren. De drie groeperingen hebben daartoe een intentieverklaring getekend op 18 september 2019.

Overwegingen bij behoud van Azewijns erfgoed

In de begroting zijn alle elementen opgenomen die nodig zijn om Azewijn tot een aangenaam en leefbaar dorp te transformeren: een transformatie naar een nieuwe bestemming die recht doet aan de historie.

De leefomgeving wordt mooier. Het is dan ook aantrekkelijker om deel uit te maken van het toeristische aanbod in de Achterhoek als de 'Liberation Route' en 'Gelderse streken'. De dorpspecifieke cultuurhistorische identiteit vormt een belangrijke basis voor de vrijetijdseconomie.

De kerk vertelt immers de geschiedenis van het dorp, van de omgeving en van mensen die er hebben gewoond. Om juist dat verhaal te kunnen blijven vertellen is een gecontroleerde ruïne bij uitstek het middel om de geschiedenis levendig te houden. In het ontwerp van de ruïne -wij spreken liever van een open kerk- is de dorpsidentiteit terug te vinden. De ruimte van de Open kerk, het Dorpshuis 't Aschwinhuus en de ruimte tot de Laak biedt tevens gelegenheid om culturele en toeristische evenementen, theatervoorstellingen en last but not least de levensruimte voor de Azewijnse verenigingen te vergroten.

Concrete zaken opgenomen in de begroting

- Restauratie van de kerktoren
- Herstel van klokken en uurwerk van kerk
- Grotendeels slopen van het middenschip
- Sacristie behouden als multifunctionele ruimte en/of B&B
- Mariakapel behouden als bezinningsruimte

Uit te voeren plannen als bovenstaande is gerealiseerd

- Kerkplein en restant middenschip geschikt maken voor terrassen en evenementen
- Kerk en Mariakapel als startpunt behouden voor de jaarlijkse Sacramentsprocessie
- Platform in de Laak voor vissers (in samenspraak met Waterschap Rijn en IJssel)

't Aschwinhuus, Stichting Dorpshuis Azewijn

Al vanaf de oprichting in 2008 verzorgt de Stichting Dorpshuis Azewijn het beheer en de exploitatie van het multifunctionele dorpshuis 't Aschwinhuus. Door huisvesting te bieden aan de verenigingen is het dorpshuis hét centrale punt van het dorp.

In 't Aschwinhuus vinden diverse activiteiten plaats op verschillende terreinen zoals cultuur (schutterij, carnaval, toneel, fanfare), welzijn (zij-actief, seniorenvereniging), educatie (muziekles) en sport (dansen, schietsport).

Gezien de maatschappelijke ontwikkelingen en de veranderende wet- en regelgeving is het noodzakelijk om met de tijd mee te gaan en te investeren in de toekomst van het gebouw.

De plannen welke de stichting heeft zullen er voor zorgen dat:

- Het gebouw een stuk duurzamer zal gaan worden. Zo zullen er zonnepanelen geïnstalleerd gaan worden, zal het klimaatbeheersysteem vernieuwd worden en zullen er diverse isolatiemaatregelen genomen worden. E.e.a. is onderbouwd d.m.v. de energiescan welke reeds uitgevoerd is.
- Daarnaast zal de toegankelijkheid verbeterd gaan worden zodat het dorpshuis toegankelijk gaat worden voor iedereen. De aanpassingen welke we door willen gaan voeren (o.a. het aanbrengen van een ringleiding en het gelijkvloers maken) zijn mede tot stand gekomen door een toegankelijksonderzoek welke we reeds hebben laten uitvoeren.
- Door het wegvallen van de kerk willen we het dorpshuis ook zo gaan inrichten dat het dorpshuis sommige taken van o.a. de kerk over kan nemen. Te denken valt aan

de carnavalsmis, etc. Maar ook bijvoorbeeld als oefen- en concertruimte voor het koor.

- Door het vernieuwen van de “studio” zal er weer een goede opslaglocatie gecreëerd worden voor de verenigingen en door het vernieuwen van de entree zal er meer daglicht in de zaal komen. Een grote plus voor Azewijn!

Alle aanpassingen zullen ten goede komen aan de leefbaarheid en welzijn van Azewijn voor nu en in de toekomst.

In combinatie met bovengenoemde plannen, het behoud van de kerktoren, herinrichting van het kerkplein en omgeving en de inmiddels grotendeels vervallen functie van de kerk als samenkomst ruimte, zal het Dorpshuis nog meer het centrum worden van alle Azewijnse activiteiten.

Deze stichting is reeds in overleg met de Gemeente Montferland.
De Stichting steunt de plannen van de Werkgroep Aangenaam Azewijn

Tot slot

Belangrijk is voor de Werkgroep Aangenaam Azewijn dat een vernieuwde dorpskern kan terugblikken op het rijke Roomse leven en voorop kan lopen bij de nieuwe maatschappelijke behoeften. Dit alles terwijl het uurwerk en de klokken van Azewijn in volle glorie blijven klinken en met hun tijd meegaan.